Associació d'Arxivers · Gestors de Documents de Catalunya

Informatiu de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya

Butlletí 146

www.arxivers.com

Maig-juny 2017

El vocal informa
- Publicat un nou exemplar del Lligall, en el marc del Congrés d'Arxivística de Catalunya

Congrés d'arxivística de Catalunya
- Conclusions del XVI Congrés d'Arxivística de Catalunya
- El programa social del Congrés d'Arxivística de Catalunya
- Assemblea General Ordinària i Assemblea General Extraordinària

Destaquem
- La declaració oficial del Dia Internacional dels Arxius
- Els arxius i el món periodístic
- Plataforma ACTIO
- Gestió de documents, drets d'accés i transparència

De l'arxiu a l'arxiver
- Montserrat Flores Juanpere

Editorial

Coses que ens emportem del Congrés

Acabem de cloure el XVI Congrés d'Arxivística i Gestió Documental de Catalunya amb una clara sensació d'èxit. Ens satisfà la participació de més de tres-centes cinquanta persones i més de vint-i-cinc organitzacions, entitats i empreses que ens han donat el seu suport. L'expertesa mostrada per tots els ponents que han intervingut, siguin de l'àmbit públic o del privat, ha estat altíssima. Creiem que tots hem après moltes coses noves i hem pogut obrir la ment cap als canvis que la transformació digital està provocant. Un dels elements més interessants ha estat observar com la digitalització, com a actitud, s'està inoculant en bona part dels professionals, vinguin de la gestió documental en l'àmbit públic, de la gestió de dades en l'empresa privada o dels arxius històrics més convencionals. Tothom ha vist que ens toca viure, de pressa, en un món canviant i que cada vegada més ens demana ser més competitius. I quan diem competitius volem dir disposar d'aquella capacitat prescriptora davant qualsevol realitat que com a professionals ens trobem. Això és el que s'espera de la nostra professió canviant, es digui com es digui ara i en un futur. La prescripció, és a dir, aquell valor de la medicina que permet proveir la persona d'aquell element necessari per a resoldre una problemàtica. En el nostre camp, la prescripció passa per la capacitat que tenim de proveir solucions als problemes derivats de la gestió dels expedients digitals, de la desorganització de *datasets*, de la tria de les millors dades i de més qualitat, de proveir el millor document, el que més riquesa informativa aporta i tantes altres coses. La prescripció és cada cop més necessària abans que els robots ens substitueixin, tal com preveuen molts indicadors. Els robots dispensaran solucions, com fan les màquines dispensadores de begudes energètiques. En fi, en les prediccions de futur hi ha de tot, menys la que segurament serà: que nosaltres controlarem els robots. Siguem raonables, doncs, a l'hora de preveure com aniran les coses. Ni tot es transformarà tan ràpid, ni la

professió desapareixerà així com així. Però el valor de destriar el gra de la palla, allò cert, autèntic i de qualitat, d'allò sobrer o redundant és quelcom que no deixarem de fer. Ho hem fet en entorns analògics i ara ho fem i ho farem en digital.

Una altra novetat derivada del Congrés i lligada amb aquesta transformació és la joventut de la professió. Ha estat una cosa molt comentada entre els assistents. Nous professionals s'abraonen cap a les possibilitats laborals que sembla que s'estan activant els darrers mesos. No és un brindis al sol, des de l'AAC ho estem percebent, d'igual manera que analitzem amb detall la qualitat d'aquestes ofertes. La crisi ha arrasat la dignitat de moltes professions, una d'elles la nostra, i la categoria de moltes de les ofertes públiques i privades a vegades ofèn. L'AAC treballa intensament per veure com es pot fer front a aquesta situació i és una de les parts que volem reforçar desdoblant l'antiga vocalia de treball en dues, la de treball i la d'estatus professional. Això ens permetrà actuar de manera més sòlida davant les ofertes insuficients. Plau, d'una banda, veure com la professió es va rejovenint, però no podem perdre la concentració i ser cofoistes. Potser hem d'oblidar de moment la possibilitat d'un mercat normalitzat i encarar tots els esforços a batallar cas a cas durant molt de temps. Esperem que amb èxit. Que el Congrés ens mostri que les nostres funcions generen interès professional i laboral és un estímul més perquè l'AAC reforci aquesta part de la seva missió.

Un dels elements que s'ha posat sobre la taula i que té un vincle molt clar amb com es modula el mercat laboral és el del nom de la professió que realitzem. La gestió documental, tal com l'hem entesa fins ara, ens queda coixa, i s'apunta la possibilitat que el concepte de *governança de la informació* s'adeqüi més a allò que fem. Per descomptat que l'AAC està plenament oberta al debat en aquest sentit. Però pensem que cal diferenciar el nom de la cosa de les funcions que realitzem i serem capaços de realitzar. En aquest segon punt ens emportem l'encàrrec de redefinir les funcions de la professió (i/o professions) que se sumen al nostre projecte, al mateix temps que deixem per al debat públic el del nom de la professió. I ho fem d'aquesta manera perquè ens pertoca per estatuts ocupar-nos preferentment de les competències professionals, però, sobretot, perquè darrere dels debats sobre vocabulari hi ha molts aspectes que van més enllà de l'àmbit teòric.

De vocabularis n'hi ha de diversos. Hi ha el de la teoria arxivística, el que rebem a l'acadèmia. Hi ha el vocabulari del mercat, laboral i de serveis i productes. Hi ha el vocabulari legal. Hi ha el vocabulari polític. I hi ha el vocabulari de les altres professions que legítimament volen fer coses que tradicionalment no han fet. I en aquesta suma d'agents es genera un vocabulari dinàmic, en constant transformació, inestable i, molt sovint, tendenciós i gens innocent. D'entrada, el nom de l'AAC continua representant la professió dels arxivers i dels gestors de documents, que amb un guionet i no pas amb una conjunció, des dels estatuts del 2010 hem defensat com una mateixa professió. Seguint el vocabulari que es va proposar al Congrés ara ens haurem d'anomenar governadors de la informació? Es fa difícil de veure-ho així. És per això que preferim parlar de les funcions. L'AAC, en aquesta batalla dialèctica per a fer predominar un vocabulari, va estimular que tant la legislació sobre transparència com la modificació de la Llei d'arxius que es va fer el 2015 incorporés el concepte de la *gestió documental* en aquests textos. I ara la llei en parla. Quantes vegades hem sentit a dir que la nova legislació sobre procediment administratiu i expedient electrònic de l'Estat parla de gestió documental durant tot el text però no la menciona d'aquesta manera en cap moment? I quantes vegades ens hem lamentat precisament què això no sigui així? Amb això ens referim al fet que el predomini de certs vocabularis no és gens innocent. Les lleis parlen de documents i informació molt sovint, però tots sabem que en el mercat de les tecnologies ni documents ni informació gaudeixen de massa bona fama. En aquest mercat hi predominen les dades, de manera massiva, i mai millor dit. I és que el mercat, quan genera negoci, no necessita tampoc textos legislatius gaire afins per donar continuïtat a les bones dinàmiques. L'AAC s'emporta els deures de definir la constel·lació de funcions més ajustada a la realitat actual i, sobretot, a la realitat que comencem a percebre per als propers anys.

Un altre element que s'ha fet palès en aquest congrés és que la capçalera del Sistema d'Arxius de Catalunya ha iniciat el camí de l'absentisme. No ens havia passat mai que un conseller faltés a la inauguració o a la cloenda del Congrés. No aporta satisfacció a tot el sector professional que el màxim responsable de les polítiques públiques que permeten dinamitzar-lo no aparegui ni en una pantalla de plasma. L'agenda dels polítics és sempre un document sorprenent. Però que vingui o no vingui un conseller tampoc ens ha de fer estirar-nos els cabells o alçar la veu. El que més ens preocupa és la manca de data de *kick-off* del Pla Estratègic dels Arxius i la Gestió Documental de Catalunya. Malgrat que se n'aprovà la conveniència el passat 12 de desembre de 2016, prèvia petició insistent de l'AAC, i malgrat que s'ha fet una reunió just abans del Congrés per mostrar el mecanisme que se seguirà per a iniciar-lo, i malgrat que la Direcció General responsable el va posar de manifest a la inauguració del Congrés i el va marcar com a prioritari, continuem sense notícies concretes. No hi ha calendari, no hi ha assignació ni de recursos econòmics ni humans al seu disseny, ni existeix una definició clara de les taules que es volen crear per a debatre els diferents aspectes que afecten el Sistema d'Arxius de Catalunya, ni se'n preveu, tristament, un inici ràpid i decidit. Mentrestant, observem com altres àmbits de competència de la mateixa direcció general es veuen regats de milions i de millora en l'organigrama, sense que se'ns ofereixi cap explicació. Si el fet que un àmbit predomini per damunt d'un altre és simplement la voluntat política, aleshores des de l'AAC direm que la voluntat política que actualment preval és lamentable, discriminatòria i injusta. Quantes vegades ha demanat l'AAC que es disposi d'una Direcció General d'Arxius i Gestió Documental i no pas una direcció multifunció com l'actual? I quantes vegades se'ns ha respost que ara no tocava, que si ens l'oferien altres sectors es queixarien, que no està en la capacitat actual del Departament de Cultura la creació de més estructura? Doncs, com a mínim sis, diem sis, des del 2013. I ara de cop i volta apareix un pla milionari per a la lectura. Un pla que en cap cas rebutgem, ni critiquem, ni menystenim. Benvingut sigui. Ara bé, quina confiança hem de tenir davant d'un Departament de Cultura que ens ha dit sis vegades que no, que diu no disposar de gaires recursos per a un pla estratègic i que, per altra banda, sí troba els recursos per a altres àmbits? És totalment injust i fa mal. I reafirma la nostra convicció que si mai s'es-

devé una Direcció General d'Arxius i Gestió Documental no cal que sigui al Departament de Cultura sinó en una altra conselleria d'abast més transversal i clarament més respectuosa davant d'una petició que ni és nova ni és el deliri de quatre arxivers molestos. El consens és prou ampli per a manifestar públicament que al Departament de Cultura el recorregut amb els arxius se'ls acaba.

I tot plegat és el que la nova Junta de l'AAC s'emporta com a deures més significatius derivats del Congrés. Amb il·lusió renovada i una empenta sense discussió, volem afrontar els propers quatre anys de la manera més productiva i honesta possible. La confiança dels nostres associats no pot ser traïda. Moltes gràcies a tots els que ens heu donat suport! Mirarem de fer-nos dignes de l'encàrrec!

Podeu consultar les ponències, sessions paral·leles i taules rodones del congrés a
www.arxivers.com/index.php/activitats/congres-d-arxivistica-de-catalunya/item/737

El vocal informa

Publicat un nou exemplar del Lligall, en el marc del Congrés d'Arxivística de Catalunya

Teresa Cardellach i Gerard Mercadé, directora i coordinador de *Lligall*

Des de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya (AAC-GD) us presentem una nova edició de la revista *Lligall*, corresponent a l'any 2017. Es tracta del número 40 de la publicació i, per tant, aprofitant que la xifra és presta a la celebració, hem provat de confeccionar un número que, a la qualitat, rigor i interès que sempre ha tingut la revista, hi afegeixi nous elements per a mirar de fer-la, en la mesura que això sigui possible, una mica més atractiva. Els socis que ja l'heu rebut en paper –tots els que vau assistir al Congrés d'Arxivística de Catalunya, a Reus–, ja sabeu de què us parlem, però per si encara no heu tingut l'ocasió de veure-la, us avancem que inclou un obsequi especial, unes ulleres anàglif personalitzades amb el logotip de l'AAC-GD i del *Lligall* 40, que us serviran per a copsar el potencial d'aquesta tecnologia aplicada a la difusió de determinades tipologies de documents gestionades pels centres d'arxiu.

Pel que fa al contingut genèric del número, el dossier central no està dedicat exclusivament a un tema concret i definit, sinó que són quatre articles d'actualitat arxivística que aborden diferents qüestions, des del *linked open data* fins al concepte d'*arxiu electrònic únic*, que els legisladors han introduït a les lleis 39 i 40/2015. També s'hi tracta l'ús de les

xarxes socials als arxius de Catalunya i s'hi presenta un projecte –ja esdevingut realitat– orientat a l'explotació i la reutilització de la informació sobre morts a la Guerra Civil.

A l'espai de l'*Entrevista*, en aquest número, ens hem desplaçat fins a Lleida per parlar amb Elena González Coso. Ella és una veu autoritzada i reconeguda professionalment dels arxius municipals a Catalunya i hem volgut que compartís aquest espai amb tots vosaltres. A la secció d'*Història Arxivística* Enric Terradellas, de l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), ha fet un article sobre el tractament i la descripció dels judicis sumaríssims, gestionats per l'ANC. A l'apartat d'*Experiències*, Núria Cañellas ens proposa un interessant viatge al projecte Arrels, que dona accés en línia a la memòria gràfica de la UVic-UCC. El darrer apartat del *Lligall* 40 és el dels treballs finals dels alumnes dels diferents màsters i postgraus que organitzen l'ESAGED i altres institucions acadèmiques catalanes. Obre la secció Eva Mejías Alonso, que analitza com, en un context d'una vigilància massiva, es duu a terme la gestió documental en un *data center*, des d'una òptica arxivística. I, finalment, Josep Ribas i Julio Quílez escriuen un article, fruit del treball final del Postgrau de Gestió i Tractament Digital de Documents Històrics del primer, en què ens presenten un estat de la qüestió de l'aplicació de la tecnologia 3D a l'àmbit dels arxius, a més de donar-nos a conèixer exemples concrets d'activitats impulsades des dels centres d'arxius que dirigeixen.

Voldríem aprofitar per recordar-vos que, si sou socis de l'ACC-GD, també podeu consultar en exclusiva el número en digital a la part privada de la pàgina web de l'Associació, i dir-vos, així mateix, que esperem que gaudiu del número i que serveixi perquè us obri nous horitzons professionals. Bona lectura!

Congrés d'arxivística de Catalunya

Conclusions del XVI Congrés d'Arxivística de Catalunya

Jordi Serra

Els passats 4, 5 i 6 de maig va tenir lloc a la ciutat de Reus el XVI Congrés d'Arxivística i Gestió de Documents de Catalunya, que amb el títol "La gestió documental: el futur (és) ara" va reunir més de tres-cents cinquanta professionals de la gestió documental d'arreu dels Països Catalans. El Congrés va comptar amb la participació de més de quaranta ponents que, a través de ponències, taules rodones i sessions participatives, van permetre als assistents construir una imatge del que pot esdevenir la gestió documental en el futur més immediat.

El Congrés es va articular al voltant de diferents eixos temàtics, que successivament van anar desgranant els trets més significatius de la gestió documental de l'avui i del demà. Aquests trets es poden resumir en els punts següents:

1. L'interès creixent dels governs per la transparència té un impacte innegable sobre la gestió documental, però al mateix temps presenta nous reptes en la forma com s'han de configurar els sistemes, tant en positiu (noves oportunitats i major demanda de serveis) com en negatiu (necessitat de racionalitzar els patrons de documentació de les activitats més enllà dels interessos polítics o estratègics conjunturals).

2. Les bases metodològiques del disseny de sistemes de gestió documental, pràcticament inamovibles durant diverses dècades, s'estan veient somogudes tant pels avenços tecnològics com pels nous hàbits i necessitats en la gestió de la informació. L'avenç en els sistemes d'autoclassificació i autodescripció, tant aquells basats en patrons apriorístics com els basats en la detecció i el reconeixement, estan posant a prova els models de classificació recollits a la normativa tècnica de gestió documental, mentre que la capacitat creixent de documentar realitats i gestionar aquesta informació documentada mitjançant regles automàtiques comença a demanar nous models d'avaluació i tria documental.

3. La gestió documental segueix patrons lleugerament diferents, que no divergents, en l'àmbit públic i el privat. Les principals diferències es concentren en els temps de resposta requerits, tant pel que fa al desenvolupament i la implantació dels sistemes com a la recuperació d'informació, i en la necessitat d'oferir resultats quantificables econòmicament. La derivació progressiva cap a una gestió datificada de la informació, amb generació i explotació altament tecnificada de la informació, és una altra de les característiques diferencials de la gestió documental en l'àmbit privat.

4. L'evolució dels serveis i del negoci digitals també està configurant un nou escenari per als arxius i la gestió documental. La popularització de l'ús de sistemes al núvol, en totes les seves modalitats, obliga a repensar la perspectiva custodial de molts sistemes de gestió documental, de la mateixa manera que els entorns col·laboratius obren un nou ventall de possibilitats als arxius tradicionals, com en el cas del *crowdsourcing* aplicat a la gestió i tractament del patrimoni documental.

5. El Congrés ha posat també de relleu que actualment s'està produint un nou salt tecnològic al qual la gestió documental no pot restar indiferent, i que en pocs anys poden canviar radicalment alguns dels paràmetres que avui dia es consideren dogma. Les tecnologies d'emmagatzematge i gestió de continguts s'estan fent cada cop més lleugeres, col·laboratives i mòbils, i s'estan adaptant a uns entorns de captura de documents cada cop més canviants, on l'agilitat és un valor determinant per a la seva adopció. Els sistemes pesants, tancats rere fronteres de difícil accés, esdevenen cada cop més un entorn tecnològic en recessió. El mateix s'esdevé amb les solucions de recuperació, on la intel·ligència dels mateixos sistemes (eDiscovery basat en intel·ligència artificial) els permet aprendre i desenvolupar patrons que superen àmpliament els punts d'accés que es puguin arribar a assignar mitjançant un tractament documental tradicional.

6. L'autentificació de documents electrònics ha estat durant molt de temps un dels camps de batalla dels arxivers, en què les limitacions de l'autentificació per metadades o les dificultats de desplegament de la signatura electrònica basada en certificat n'han llastat notablement la implantació. L'emergència de la tecnologia Blockchain, nascuda de l'entorn del Bitcoin i cada cop més emprada pel sistema bancari, sembla cridada a transformar aquesta situació.

7. Fruit d'aquest conjunt de canvis, la normativa tècnica es troba immersa també en un procés d'actualització, no exempt de generar un debat intens a mesura que es vegi en quines direccions

metodològiques avancen tant l'actualització de la norma ISO 15489 com el desplegament de la família ISO 30300.

8. Finalment, i a mode de conclusió, es va fer evident la necessitat creixent d'integrar els sistemes de gestió documental en un entorn més ampli de governança, que abasti el conjunt de la informació generada per una organització i els diferents usos que se'n facin (tramitació, protecció, compliment normatiu, explotació de la informació, etc.). Elements com l'inventari de sistemes d'informació o els mapes de dades passen a ser en aquest context nous elements que tot sistema de gestió documental haurà d'incorporar.

El Congrés va comptar amb dues sessions obertes a la participació de la comunitat professional, on es van poder conèixer diverses experiències molt interessants, exposades en un format ràpid i participatiu. La cloenda va anar a càrrec d'una taula rodona on diversos professionals menors de trenta-cinc anys van compartir la seva visió del present de la gestió documental i van evidenciar de forma clara que hi ha futur, molt futur, en la gestió documental, i que el futur és ara.

El programa social del Congrés d'Arxivística de Catalunya

Elisenda Cristià

El Congrés d'Arxivística de Reus ha estat marcat per un programa científic realment potent i innovador, les conclusions del qual ja s'han vist exposades.

Complementant el programa científic, es van oferir un conjunt d'activitats que tenien per finalitat donar a conèixer la ciutat als congressistes i que, al mateix temps, la ciutat conegués als arxivers –o almenys en sentís a parlar.

Des d'una visita al Centre de la Imatge Mas Iglésies (CIMIR) fins a una visita al refugi antiaeri de la Patacada, passant per l'emblemàtica biblioteca del Centre de Lectura, el Teatre Bartrina o el Pere Mata, emblema del Modernisme a Reus, o el Gaudí Centre, tots aquests actes s'oferien als congressistes una vegada acabades les conferències. I realment n'hem de destacar la bona acollida que van tenir.

Però... posem-nos en antecedents. Tot va començar el dimecres dia 3 de maig al matí, amb una roda de premsa a l'Ajuntament, en què s'anunciava el tret de sortida del Congrés. Posteriorment, el president de l'AAC fou entrevistat per diversos mitjans de comunicació. A la tarda, hi hagué l'entrega de premis als alumnes guanyadors del concurs de dibuix "La meva visita a l'Arxiu de Reus", que es va dur a terme amb motiu de la celebració del Congrés. L'Arxiu de la ciutat va rebre un total de tres-cents quinze dibuixos, fruit de les visites escolars que s'havien organitzats durant el curs. D'entre tots els dibuixos (que properament s'exposaran a l'Arxiu) n'hi va haver sis que van ser premiats. L'Associació d'Arxivers va atorgar els sis premis –sis tauletes digitals– als nens i nenes guanyadors. Un a un, a la Sala de Plens de l'Ajuntament, van anar explicant què els havia agradat més de la seva visita a l'Arxiu i què els havia suggerit: des d'en Pere l'arxiver, fins als compactes, els pergamins o l'edifici mateix de l'Arxiu... tots van ser dibuixats.

Després de l'entrega de premis, a la qual a més del president de l'AAC van participar diferents regidors del consistori, es va procedir a cloure l'acte amb una foto de grup.

Seguidament, va tenir lloc la recepció de congressistes, ponents i membres de la Junta de l'AAC. El regidor d'Hisenda i Serveis Generals, acompanyat per la regidora d'Ensenyament i Política Lingüística i la de Participació, Ciutadania i Transparència, va agrair la confiança que s'havia dipositat en la ciutat de Reus per acollir aquest gran esdeveniment i va donar la benvinguda als assistents.

Vermut de Reus i coca –"edició" especial amb motiu de Reus Capital de la Cultura Catalana 2017– van acabar de donar "gust" a l'acte i d'amenitzar la recepció.

L'endemà, dia 4 de maig, començava un dels congressos més participats de tots els que s'han dut a terme fins al moment i que oferia un programa científic ambiciós i amb nombrosa participació de ponents d'arreu del món, que van exposar les darreres experiències i projectes en l'àmbit de la gestió documental.

A més de l'acreditació i la bossa de congressista, l'Ajuntament de Reus va obsequiar amb una bossa confeccionada amb motiu de Reus Capital de la Cultura 2017, on hi havia informació de la ciutat, informació de la comarca i una bosseta d'avellanes de Reus, gentilesa del Consell Comarcal del Baix Camp.

Des del punt de vista del programa social, es va oferir una visita al CIMIR, guiada per la seva responsable, Anna Figueras.

Paral·lelament, des de l'Arxiu Comarcal Baix Camp – Arxiu Municipal de Reus, s'oferí la xerrada "De la caixa de les tres claus a l'arxiu digital: evolució històrica de l'Arxiu de Reus", a càrrec d'Ezequiel Gort, qui durant molts anys ha estat l'arxiver municipal, l'objectiu de la qual era donar a conèixer l'evolució a través de la història de l'arxiu de la ciutat. Després de la conferència es va oferir una visita a l'Arxiu per a qui ho desitgés.

A l'Arxiu també es va poder visitar l'exposició "Espais de memòria. L'Arxiu vist per un fotògraf: Ramon Cornadó", exposició d'imatges fotogràfiques, realitzades per Ramon Cornadó, que visualitzen tot el procés de gestió documental d'un arxiu –des del naixement del document fins a la seva conservació permanent o destrucció– a través de l'exemple i la realitat dels fons de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona.

En paral·lel, i a proposta de Juanjo Vas, vocal sortint de la vocalia de Serveis, es va organitzar una activitat nova: una trobada de *runners* per als assistents. Dijous a la tarda, els arxivers més esportistes es van reunir i van fer una petita travessa per Reus. Juanjo Vas ens explicà que "la sortida es va iniciar a l'Hotel Gaudí i després de córrer per diferents carrers es va arribar al santuari de la Misericòrdia, des d'on van agafar una sèrie de camins envoltats d'horts en direcció sud i seguint un recorregut circular per tornar al punt de sortida". En total uns vuit quilòmetres en què els participants van gaudir de la trobada posant en comú aquesta afició i emplaçant-se a fer una altra trobada de *runners* al proper congrés.

Al vespre, al Vermut Rofes, el grup musical Swing Airlines va amenitzar un acte molt distès, una vetllada molt agradable en la qual també es va voler fer un reconeixement a la tasca duta a terme per qui fou arxiver municipal al llarg de vint-i-un anys, l'Ezequiel Gort, jubilat l'any 2015.

Durant el sopar, els arxivers amb més "*swing*" van sortir a la pista i van mostrar-nos com, a més d'una bona gestió documental, també dominaven un bona "gestió corporal".

El dia 5, divendres, en acabar les ponències de la tarda, es van oferir dues visites guiades: una al refugi antiaeri de la Patacada, on Salvador Palomar, tècnic del Museu Salvador Vilaseca, ens va fer de guia, i una altra visita al Centre de Lectura de Reus, immers en l'organització de l'exposició nacional de roses, que aquest any celebrava l'edició número 70, i que s'inaugurava l'endemà mateix.

El president del Centre de Lectura de Reus, Xavier Filella, ens feu de guia i ens va portar a visitar la Biblioteca, tant emblemàtica com històrica. A més, vam poder veure el Teatre Bartrina transformat, en què les butaques s'havien substituït per grans centres expositors de roses. També vam visitar les sales d'exposicions.

A més d'aquestes visites programades també hi va haver la possibilitat de visitar el Gaudí Centre, el Pere Mata –edifici modernista projectat per Lluís Domènech i Montaner–, les exposicions del Museu Salvador Vilaseca i l'Exposició Nacional de Roses del Centre de Lectura, amb accés gratuït amb l'acreditació del Congrés. Una oferta lúdica i social que va anar des

del Modernisme de Domènech i Montaner, el Gaudí Centre, fins a la visita a institucions culturals de primer ordre.
I així va arribar la nit de divendres, el gran moment que tothom espera del programa social del Congrés: el sopar i el ball de cloenda. En aquesta ocasió, el marc va ser una joia arquitectònica del Modernisme al Baix Camp: l'hotel monument Mas Passamaner, obra de Lluís Domènech i Montaner.
La nit va començar amb un aperitiu de benvinguda als jardins i va continuar amb un sopar que va concloure amb el detall d'un pastís personalitzat amb el logo del Congrés.
Un *photocall* i el ball fins a altes hores de la matinada van ser els dos moments més distesos de la nit i, tot plegat, un bon record de l'ambient que va clausurar el programa social.
L'endemà, dissabte, després de les darreres ponències, el Congrés va concloure amb un bon vermut reusenc, gentilesa de l'Ajuntament de Reus.
En resum, un programa social complet i una excel·lent acollida per part dels congressistes. Ens queda el record i un bon regust d'aquesta XVI edició del Congrés d'Arxivística de Catalunya.
Gràcies en primer lloc a tots els participants i persones que han fet possible aquest congrés i també a Reus per la seva acollida i per mostrar-nos un tastet de tot allò que ens pot oferir la ciutat i la seva gent.

Assemblea General Ordinària i Assemblea General Extraordinària celebrades el dia 5 de maig a la ciutat de Reus

Josep Ribas i Solà

Com cada any, l'Associació d'Arxivers-Gestors Documentals de Catalunya (AAC) convoca la seva Assemblea General. Aquest és l'òrgan màxim de l'AAC, compost de totes les persones associades, i les seves decisions vinculen la Junta Directiva i totes les persones associades.
El dia 5 de maig es van convocar i celebrar dues assemblees dins el marc del XVI Congrés d'Arxivística, que va tenir lloc a la ciutat de Reus entre el 4 i el 6 de maig de 2017. La primera va ser l'ordinària, que normalment es convoca el primer semestre de cada any, en el marc de les Jornades d'Estudi i Debat o en els Congressos d'Arxivística de Catalunya, per tal que la Junta Directiva pugui presentar l'estat de comptes de l'exercici anterior i el pressupost anual. I la segona va ser l'extraordinària, que es convoca cada quatre anys per poder votar les candidatures de membres de l'AAC que es presenten per ocupar els càrrecs de la Junta Directiva. Enguany, atès que ja es complien els quatre anys de la darrera elecció de la Junta Directiva, celebrada a Barcelona l'any 2013, se'n va convocar una de nova, tal com pertoca.
A l'Assemblea General Ordinària número 26 hi van assistir una vuitantena de socis, que es van registrar abans d'entrar. La sessió va començar a les 18.17 hores. Els punts que s'hi van tractar van ser l'aprovació de l'acta de l'Assemblea General de l'any 2016; l'estat dels pressupostos del 2016; l'aprovació dels pressupostos del 2017, i la memòria de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de l'any 2016. Tots aquests punts van ser aprovats per l'Assemblea General. A continuació Joan Soler, com a president de l'AAC, va remarcar dos grans projectes que han suposat un gran esforç per a la Junta. El primer, el XVI Congrés d'Arxivística que s'estava celebrant en aquell moment a Reus, i el segon, el II Congrés de Govern Digital, en què es van presentar quatre ponències i el nostre col·lectiu s'hi va fer visible. Va remarcar de manera positiva els 354 inscrits al Congrés de Reus i la mobilització de patrocinadors privats i subvencions públiques que s'havien rebut. Amb les intervencions dels assistents, es va fer una quantificació del perfil dels assistents i es va explicar la tasca duta a terme en la preparació del Congrés per a buscar el suport de les cambres de comerç del territori.
L'Assemblea General Extraordinària es va celebrar a continuació de l'anterior i va començar a les 18.43 hores. Les persones registrades en l'assemblea anterior ja van poder agafar les butlletes de la candidatura que es presentava a dirigir la Junta Directiva durant els propers quatre anys.
El passat 27 de febrer de 2017, s'havia fet la convocatòria d'eleccions als càrrecs de la Junta Directiva. S'havia acordat la celebració d'eleccions per al dia 5 de maig, tot coincidint amb el XVI Congrés d'Arxivística; que la presentació de candidatures es pogués fer fins al dia 5 d'abril, i com es faria el vot presencial i el vot per correu. La Junta Electoral, formada per Joan Soler, Vicenç Ruiz, Dolors Visa i Josep Ribas, es va reunir el dia 6 d'abril per valorar les candidatures presentades. En aquell moment només se n'havia presentat una, anomenada 14x100 i encapçalada per Joan Soler. La mesa electoral, després d'analitzar la candidatura, va acordar aprovar-la i proclamar-la, i així ho va comunicar, juntament amb l'establiment dels passos necessaris que s'activaven perquè els socis poguessin exercir el seu dret a vot (de manera presencial i per correu electrònic).
L'Assemblea Extraordinària es va dividir, fonamentalment, en dos gran apartats. En la primera, Joan Soler, com a candidat a la presidència de la Junta Directiva de l'AAC, va intervenir per presentar les tasques fetes per la Junta que es va presentar com a candidata el 2013, Som 14. Va repassar el treball realitzat al voltant de la Llei de la transparència i l'impuls que s'havia emprès en formació, publicacions, difusió, comunicació, activitats, serveis als socis i altres àrees. Va finalitzar la seva intervenció donant les gràcies a tots els membres de la Junta Directiva que havien format part d'aquesta candidatura pels quatre anys de treball i esforç personal aportats. A continuació, va aprofitar per presentar la nova candidatura, anomenada 14x100, i les catorze persones que en formaran part. Va re-

passar tot el projecte del programa, estructurat en catorze àrees que se subdivideixen en cent objectius. Entre els punts més destacats que es van proposar hi ha la millora de la Llei 10/2001; la professionalització de l'AAC, augmentant-ne el personal; la creació del grup d'idees de l'AAC; la revisió de productes i serveis que ofereix l'AAC, i el foment i l'impuls dels arxivers com a membres nats de la societat digital.

El segon gran apartat va ser la fase de les votacions. La participació en les eleccions va ser de vuitanta-sis socis. Els vots es van repartir de la manera següent: setanta-vuit vots a favor de la candidatura; set vots en blanc i, finalment, un de nul, perquè el participant havia afegit una frase en la papereta de la candidatura. Amb el recompte d'aquests vots es va proclamar com a guanyadora de les eleccions la candidatura 14x100.

En el bloc de precs i preguntes es va proposar, i la Junta Directiva així ho va recollir, ampliar la base dels socis que tenen capacitat per a exercir el seu dret a vot en les assemblees generals.

Destaquem

Algunes propostes per a la Setmana Internacional dels Arxius

David Garcia Salazar

La declaració oficial del Dia Internacional dels Arxius s'aprovà a la reunió anual del Consell Executiu de (ICA/CIA), el novembre de 2007, que tingué lloc a Viena. Del mateix mode, i accentuant la importància d'aquesta data, els arxius solen celebrar la Setmana Internacional dels Arxius.

En aquest sentit, un dels objectius del Dia i la Setmana Internacional dels Arxius, recollit a la DUA (Declaració Universal sobre els Arxius), és fomentar que "els arxius siguin utilitzats per a contribuir a la promoció d'una ciutadania responsable". Així doncs, des de l'Associació, us encoratgem a contribuir en aquesta promoció. Els ciutadans han de conèixer les activitats i funcions que exercim als arxius. Per aquest motiu, al Butlletí número 146 de l'AAC-GD, volem difondre les activitats que es realitzen durant la SIA 2017 en alguns dels arxius de casa nostra. Tanmateix, aquest any hem volgut exposar els programes d'aquests arxius:

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Durant la SIA 2017, l'Arxiu Nacional de Catalunya oferirà diversos tallers, visites guiades i jornada de portes obertes. L'Arxiu presenta el programa següent, el qual també adjuntem en format pdf:
http://anc.gencat.cat/web/.content/anc/documents/arxiu/Programa-portes-obertes1.pdf

Exposició

ALL OUR YESTERDAYS : la vida a través de l'objectiu dels primers fotògrafs d'Europa (1839-1939)

Exposició itinerant del projecte EUROPEANAPHOTOGRAPHY del qual l'ANC, el MNAC i el MAC són proveïdors de més de 65.000 imatges. Divendres, 9 de juny a les 14 hores.

Jornada de portes obertes

Dissabte, 10 de juny de 10 a 14 hores. Presentació de l'Arxiu Nacional de Catalunya i visita guiada a les instal·lacions de l'Arxiu, Prat de la Riba als fons de l'Arxiu Nacional. Mostra documental sobre el primer president de la Mancomunitat de Catalunya en ocasió del l'Any Prat de la Riba. 100 aniversari del seu traspàs. Les visites es faran en grup, a les 10, 11, 12 i 13 hores.

Taller confecció de llibretes i punts de llibre

A càrrec de l'Àrea de Conservació i Restauració de l'ANC. Activitat adreçada només a nens i nenes de 10 a 14 anys, i en un grup de quinze persones com a màxim.

Visita guiada a l'Arxiu adreçada a docents d'ESO i Batxillerat

A càrrec del Servei Didàctic de l'ANC. De les 10.30 a les 12 hores.

Taller "Arxivers per un dia"

A càrrec del Servei Didàctic de l'ANC. Activitat adreçada només a nens i nenes de 10 a 14 anys, i en un grup de quinze persones com a màxim. De les 12.15 a les 13.30 hores.

Projecció "Tengan puestos los ojos sobre Guatemala", autora: Gabriela Martínez Escobar (2013). Documental sobre l'Archivo Histórico de la Policía de Guatemala amb motiu del projecte de cooperació entre l'Agència Catalana de Cooperació, l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Archivo Histórico de la Policía de Guatemala. Presentació a càrrec de Josep Fernández Trabal a les 12 hores.

ARXIU GENERAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Aquest any, l'Arxiu General de la Diputació de Barcelona, amb el lema "Arxius, ciutadania i interculturalitat", celebra el Dia Internacional dels Arxius amb una jornada de portes obertes (de 10 a 17 hores) amb quatre visites guiades pel recinte i alguns edificis del recinte de la maternitat, i una visita específica dins de l'Arxiu, amb una petita exposició a mode de conclusió. Per a obtenir més informació, podeu consultar les dades de contacte o aquest enllaç: http://www.diba.cat/arxiu/dia-internacional

dència amb les distribuïdores cinematogràfiques i altra documentació que ens atansa a l'últim cinema emblemàtic de la ciutat de Tortosa.

El cine Fèmina va obrir el seu mític teló de vellut el 22 de desembre de 1943 i va projectar la seva darrera pel·lícula el 28 de desembre de 1998. Un total de 55 anys de cinema, tota una història plena d'històries.

De la documentació original que s'exposarà, cal destacar una selecció de cartells corresponents als grans cartellistes del moment, com Josep Soligó, Francisco Fernández Zarza (Jano), Carlos Escobar (Esc), Tom William Chantrell o Macario Gómez Quibus (Mac), i els fotogrames en cartró i acolorits que es penjaven a fora del cinema a mena de reclam publicitari.

SISTEMA MUNICIPAL D'ARXIUS DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Com cada any, la xarxa d'arxius de la ciutat de Barcelona presenta un programa ben complet i variat de difusió durant la

ARXIU COMARCAL DEL BAIX EBRE

Amb motiu del Dia Internacional dels Arxius, el 9 de juny, l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre inaugurarà l'exposició "El cine Fèmina". A partir del fons documental del cine Fèmina, dipositat a l'Arxiu, s'exhibirà una mostra de cartells, fotogrames, programes de mà, fotografies, correspon-

Setmana Internacional dels Arxius. D'especial importància aquest any és la commemoració del centenari (1917-2017) de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), sobre el qual, i a banda de la jornada de portes obertes, adjuntem el següent enllaç que conté tota la programació:

http://ajuntament.barcelona.cat/arxiumunicipal/arxiuhistoric/sites/default/files/programa_dactivitats_centenari_ahcb_1917-2017_digital_cat.pdf

Tanmateix, pel que fa a aquest i a altres arxius de la ciutat de Barcelona, a continuació us mostrem el programa d'activitats per a aquestes jornades de celebració:

http://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2017/05/30092901/Dia-Int-Arxius-2017_AAFF.pdf

D'altra banda, per ampliar informació sobre altres activitats durant aquesta setmana de celebració, us podeu adreçar a:

SECCIÓ DE L'AAC-GD. Què puc fer als arxius?

Finalment, volem demanar disculpes als molts arxius exclosos. Aquest tan sols és un petit espai publicitari de les activitats que duen a terme alguns arxius destacats, un petit recull de les moltes activitats que durant aquesta setmana compartirem entre tots. Si voleu difondre les tasques i activitats que fareu al vostre arxiu, a la secció de l'AAC-GD... "Qué puc fer als arxius?", trobareu eines de gran utilitat.

Volem difondre amb l'objectiu d'apropar-nos a la ciutadania, de lligar enteses entre usuaris i arxius, de fer-nos valer, de comunicar-nos, de ser empàtics i d'interrelacionar-nos.

Animeu-vos a participar i difondre sobre l'arxivística i la gestió documental!

Els arxius i el món periodístic

Albert Curto Homedes

A voltes, val la pena analitzar algunes notícies del nostre entorn que, de ben segur, ajudarien a canviar la percepció social que es té respecte del món dels arxius, si, està clar, en féssim, per part nostra, una difusió pertinent i extensa. Es tracta d'un seguit d'indicatius, força explícits, que remarquen el paper rellevant dels arxius i dels arxivers i arxiveres, però que, massa sovint, el posicionament tradicionalment discret del nostre col·lectiu –que, fins i tot, en alguna ocasió, es mostra obertament al·lèrgic a tot el que és mediàtic– fa que aquells restin soterrats silenciosament.

En aquest sentit volia fer esment que "curiosament" els darrers dos premis de Periodisme a les Terres de l'Ebre que atorga el Col·legi de Periodistes de Catalunya, els del 2015 i del 2016, han recaigut en treballs elaborats bàsicament amb documentació d'arxiu. El jurat ha valorat, evidentment, el tractament, la temàtica, la idea, però també –quasi m'atreviria a posar en primer lloc– la investigació, fruit d'una recerca específica que el periodista ha fet de fonts històriques recollides en els diferents fons documentals custodiats als arxius. Podríem dir que, indirectament, l'arxiu ha propiciat l'elaboració d'aquests treballs i premis.

Penso que són dades que ens aporten un nou interès. Acostumats que els tradicionals arxius històrics, en matèria d'investigació, servien només per a donar combustible a les obres històriques que en depenien directament, ara ens trobem també que algun periodisme d'àmbit local necessita la documentació per als seus articles i que això és molt valorat.

El Premi de Periodisme a les Terres de l'Ebre de 2015 va ser per a Leonor Bertomeu pel seu article "Localitzen els plànols originals del mercat de Tortosa de 1885", publicat al setmanari *Ebre*. El jurat, segons consta en l'acta, "ha valorat, del reportatge sobre el mercat de Tortosa, el fet de ser una exclusiva al territori, a més del seu interès històric". El fet, casual, és que inserits en una escriptura notarial es trobaven els plànols del centenari mercat de Tortosa que tothom donava per desapareguts, atès que no s'havien localitzat en els expedients corresponents d'obra pública. Si bé *a priori* tindríem la propensió a circumscriure la troballa només dins d'un àmbit intern arxivístic, vàrem creure que, ben tractada, podria tenir més ressò territorial. D'aquí el contacte amb la periodista, qui va mostrar bona predisposició i professionalitat.

El Premi de Periodisme a les Terres de l'Ebre de 2016 va ser per a Sònia Castelló, de Ràdio Ebre-Cadena Ser, pel reportatge radiofònic sobre el monument de la batalla de l'Ebre que és a Tortosa, enmig del riu. En l'argumentació descriptiva del premi concedit es fa esment que el reportatge "ofereix dades extretes dels documents històrics conservats a l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona i a l'Arxiu Històric Comarcal del Baix Ebre", a més d'àudios de la inauguració, testimonis orals i hemeroteca històrica.

Son només dos exemples recents del valor que s'atorga als treballs periodístics d'investigació on el paper dels arxius és prou significatiu. Penso que són alhora dos exemples que ens haurien de fer reflexionar respecte d'aquest fet i engegar justament estratègies de vincle amb altres col·lectius, més enllà dels clàssics i tradicionals. Fins ara –parlo exclusivament en l'àmbit local– els periodistes només s'atansaven als arxius per a condimentar amb dades anecdòtiques la celebració d'alguna efemèride, corroborar la concreció d'alguna data i, en el millor dels casos, recollir informació dispersa per a publicar en les seccions per a encuriosits i nostàlgics, aquelles sobre el que passava a la ciutat fa vint-i-cinc, cinquanta o cent anys. En aquests moments podem ja comprovar com articles de més calat, amb una dedicació més alta d'investigació arxivística, tenen la seva recompensa amb un clar reconeixement professional. És una bona notícia que ens hauria d'esperonar a no restar de braços creuats, ans al contrari.

Ens trobem en la situació que comencem a despertar interès en un altre sector professional, el dels periodistes, el qual ja ens veu amb uns altres ulls. Ara ja només és qüestió d'establir-hi un fort lligam.

Entrega del premi a la periodista Leonor Bertomeu.
Autor: Col·legi de Periodistes de Catalunya

Entrega del premi a la periodista Sònia Castelló.
Autor: Joan Revillas

Plataforma ACTIO. L'eina de tramitació electrònica per als ens locals

Sergi Borrallo Llauradó

Des de fa uns anys i amb l'objectiu de millorar l'eficàcia i l'eficiència en la tramitació administrativa, s'han anat incorporant aplicacions informàtiques en les administracions públiques que han permès simplificar i automatitzar alguns dels tràmits de gestió administrativa.

La recent entrada en vigor de la Llei 39/2015, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, i de la Llei 40/2015, de règim jurídic del sector públic, ha canviat el panorama de les administracions públiques, ja que les obliga a tramitar de forma íntegrament electrònica i a suprimir l'entrada de documents en paper; en conseqüència, d'aquí uns anys esdevindran organitzacions digitals. L'obligació de substituir la tramitació ordinària en suport paper per la tramitació administrativa electrònica suposa un gran repte per a les administracions, sobretot per als ajuntaments petits que no disposen de suficients recursos ni de capacitat de gestió. Per a aquests ens locals és vital la utilització d'eines que ofereixen altres administracions com la Generalitat de Catalunya, el Consorci AOC o les diputacions catalanes.

La Diputació de Tarragona, en el marc de les seves competències d'assistència tècnica i de prestació de serveis d'administració electrònica als municipis, ha creat i desenvolupat la Plataforma ACTIO. Es tracta d'una plataforma de serveis tecnològics, desenvolupada amb mitjans propis, destinada als ens locals perquè puguin tramitar de forma electrònica els seus procediments i ajudar-los a acomplir els requeriments normatius. Cal remarcar que aquest projecte és fruit de l'objectiu estratègic de la Diputació de Tarragona de modernitzar els ens locals de la demarcació. És un projecte transversal que ha estat liderat per l'Àrea de Presidència, en el qual ha treballat un conjunt de persones de l'Àrea de Coneixement i Qualitat, l'Àrea del Servei d'Assistència Municipal i l'Arxiu General.

La plataforma integra i connecta una sèrie de serveis interns: l'organigrama, que permet establir diversos rols i permisos als diferents treballadors segons les seves responsabilitats; el catàleg de procediments, que conté la informació i el disseny de cada procediment; el catàleg de documents, que utilitza el quadre de tipus documentals de la Generalitat de Catalunya; el mòdul de gestió de peticions, que conté els fluxos de la tramitació administrativa; el mòdul d'acords i resolucions, per a connectar amb els documents que generen els òrgans decisoris; el portasignatures, per a poder signar electrònicament i donar validesa jurídica als documents; el quadre de classificació municipal, basat en el model elaborat pel grup de treball d'administracions catalanes, i el sistema de gestió documental, nom que rep el gestor documental de la Diputació de Tarragona, el nom ens mostra que no és un simple repositori digital sinó que integra, de forma detallada, els requisits per a executar els processos de gestió documental de les organitzacions. El fet que la Plataforma ACTIO es trobi

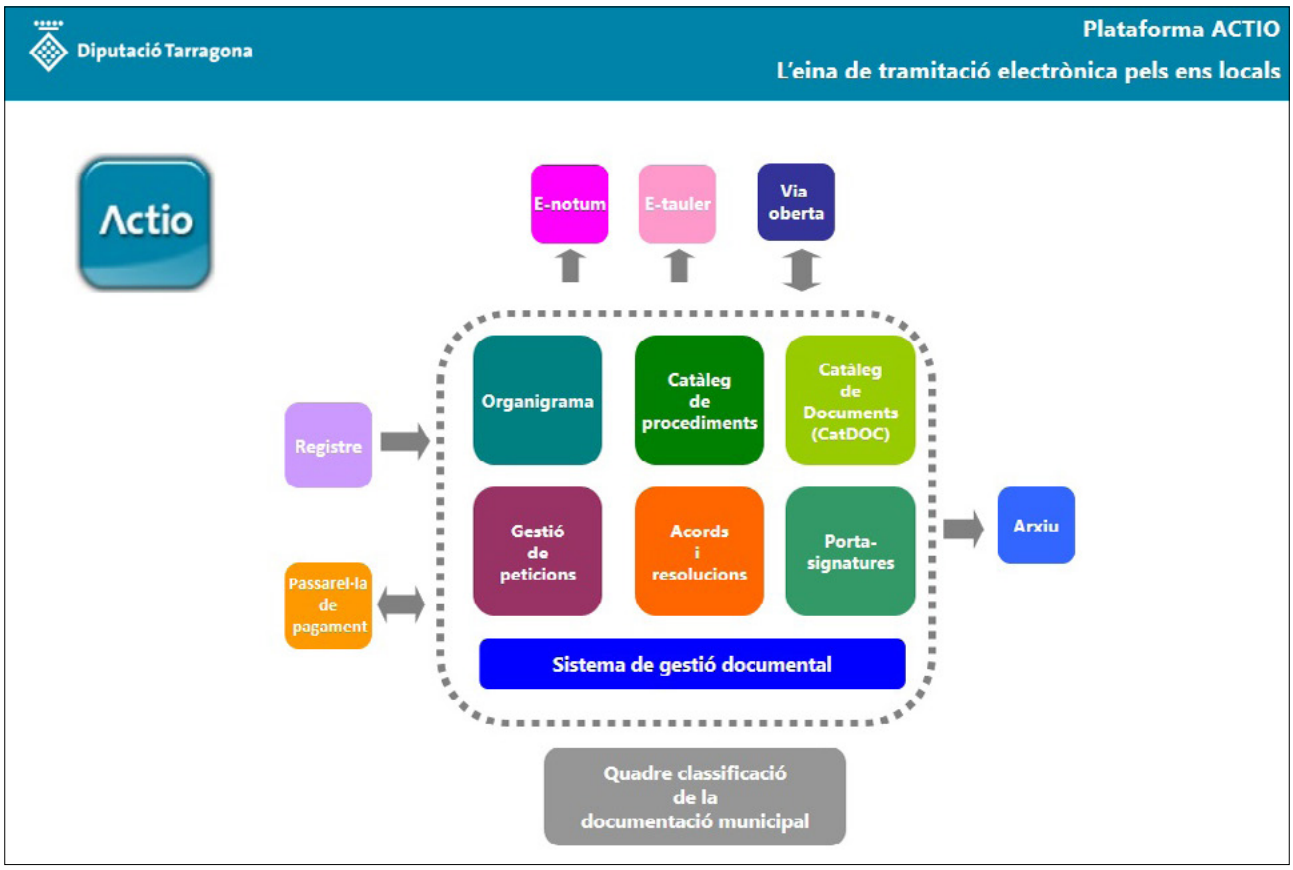

integrada amb el gestor de la Diputació és una qüestió molt rellevant que li aporta un valor afegit destacable. El gestor també s'ha desenvolupat internament, en aquest cas sobre la capa de repositori de documents Alfresco, i les seves principals característiques són que permet la gestió multiens, això vol dir que no presenta inconvenient per a gestionar els documents de diferents administracions; es pot representar l'estructura de carpetes corresponent als nivells jeràrquics del quadre de classificació, que pot ser diferent per a cada ens, ja que té una arrel diferenciada per a cada administració; agrupa els documents en expedients administratius, si es visualitza l'expedient es troben ordenats els documents que en formen part, a més de la possibilitat de crear subexpedients o les relacions que hi ha entre ells; consta d'un complet repertori de metadades, entre les quals trobem les de descripció, les de gestió i les de preservació, la informació que es recull sobre les metadades és el codi, el valor i les seves característiques (si és de sistema, si es pot modificar, si és obligatòria i si pot ser múltiple); garanteix l'exhaustiva traçabilitat de les accions, ja que indica el moment, l'usuari, l'origen i el tipus d'acció realitzada sobre el document i l'expedient; en definitiva, representa un entorn segur de gestió i preservació de documents electrònics.

A banda, el sistema ACTIO està integrat amb altres serveis i mòduls externs necessaris per a una completa tramitació electrònica: registre, passarel·la de pagament, e-notum, e-tauler, via oberta i el futur arxiu electrònic únic.

La cronologia del projecte se centra en l'any 2017. Durant l'abril s'ha instal·lat i implementat en vuit ajuntaments com a prova pilot, el mes de maig es farà en set ajuntaments més, a banda d'iniciar els treballs amb alguns dels consells comarcals. A partir de juny, s'implementarà en els ens locals que ho sol·licitin i integrarà els serveis amb altres administracions. De moment s'ofereix per als ens locals de les comarques de Tarragona i les Terres de l'Ebre, no obstant això, no es descarta cedir la plataforma als ens locals de la resta de Catalunya.

La Diputació de Tarragona va presentar la Plataforma ACTIO al Congrés d'Arxivística i Gestió de Documents, que es va celebrar a Reus els dies 4, 5 i 6 de maig, dins la taula rodona que portava per nom "Les solucions disponibles al sector públic català: demostracions pràctiques", a càrrec del tècnic de l'Arxiu General, Sergi Borrallo, i la tècnica del SAM, M. Dolors Roo. En la taula també es va presentar el servei e-SET, del Consorci AOC, i el gestor documental de la Generalitat de Catalunya, ARESTA. El moderador va ser Joaquim Nolla, tècnic del Servei d'Arxiu i Documentació Municipal de l'Ajuntament de Tarragona.

Les opinions i els comentaris posteriors a la presentació van ser molt positius. Les expectatives que tenien alguns responsables d'arxius municipals o comarcals es van complir amb escreix, d'altra banda, es va despertar l'interès de professionals que desconeixien l'eina.

Curs [05/2017]
Gestió de documents, drets d'accés i transparència

Jordi Enfedaque i Novell

Els canvis normatius sobre transparència o el procediment administratiu fan necessari el posicionament dels arxivers com a col·lectiu professional davant de la resta d'actors que intervenen en el dret d'accés, un posicionament que proposi resoldre qüestions tan importants com si accedim a documents o a informació, amb quins criteris i com ho fem. I sempre des d'un vessant pràctic que resolgui i doni resultats.

Amb aquest plantejament inicial del curs titulat "Gestió de documents, dret d'accés i transparència", l'arxiver Lluís-Esteve Casellas Serra ens va proposar, el passat 29 de març a Barcelona, reflexionar sobre la intervenció dels arxivers en l'aplicació d'aquests canvis legislatius a les nostres administracions. Un debat que sembla no voler-se tancar mai i que segueix arrossegant aquella sensació d'incertesa que fa que molts cops les propostes formatives no acabin de cobrir l'expectativa de tornar de Barcelona amb un feix de solucions sota el braç o fer-ho amb les idees ben clares.

Però lluny de deixar-nos amb aquest mal

gust de boca i, alhora defugint fórmules miraculoses, Lluís-Esteve va compartir les seves consideracions i els seus dubtes. De manera que va anar desgranant les solucions que des de l'Ajuntament de Girona estan dissenyant per donar-se criteris a l'hora de permetre el dret d'accés i automatitzar els processos de disposició activa de la informació. Aquestes eines són fruit de la reflexió i de l'intercanvi d'idees que pretenien realimentar-se del debat dels continguts presentats durant la sessió formativa i de les diverses experiències que poguéssim exposar els alumnes.

L'exposició d'aquests raonaments va tenir com a primera parada voler diferenciar entre el dret d'accés a la informació i l'accés als documents. A diferència d'altres veus que han entès l'accés a la informació com accés als documents, l'anàlisi que realitza de la Llei 19/2014 fa que entengui que estem davant de dos conceptes diferents, ja que parteix de la premissa inicial de la pròpia norma: fer transparent l'activitat pública i mostrar la informació de forma activa.

El fet d'estar davant de dos conceptes diferents va provocar que presentéssim i debatéssim diferents experiències a l'hora de permetre el dret a l'accés, sobretot per la incidència de la Llei de transparència sobre el seu procediment, especialment a l'hora de diferenciar entre la consulta de la documentació històrica i l'administrativa o vigent que custodien els nostres arxius. Alhora, no es va deixar de banda analitzar si actuem de forma diferent davant d'un ciutadà o d'un membre de la nostra organització, com gestionem el dret d'oposició o com actuem amb l'accés als expedients en tràmit. En aquest sentit, va insistir a tenir en compte els límits temporals i les prescripcions administratives dels documents com a criteri a l'hora d'actuar davant de diferents casuístiques.

Aquests límits temporals també van ser valorats durant l'exposició d'una de les preocupacions que Lluís-Esteve va voler transmetre'ns: l'establiment d'un criteri homogeni a l'hora de ponderar l'accés a la informació. Malgrat que la Llei de transparència estableix que no es pot ampliar anàlogament el resultat d'un procediment d'accés a un altre cas, queda evident que la identificació prèvia de les possibles limitacions que pugui presentar un document agilita i dona bases d'actuació necessàries per a l'accés. És per això que el formador va declarar que caldria que la GAIP o la CNAATD resolguessin i marquessin unes pautes més clares.

Un cop exposat que l'anàlisi individual dels documents ha d'anar acompanyat d'un criteri previ general d'accés a les sèries documentals, tal com ens proposen les taules d'avaluació i d'accés documental, Lluís-Esteve ens va presentar la seva experiència. A Girona treballen per fer un pas més enllà en el règim d'accés i articular-lo a partir de la funció i l'àmbit de competència en què actuen els documents. La conseqüència és un mapa de tipus de restriccions on les sèries documentals hereten la definició de tipologia d'accés on se situa.

Amb l'objectiu d'indicar i codificar els tipus de limitacions d'accés, Lluís-Esteve ens va explicar les classes de règim definides i emprades per la CNAATD, sent les restriccions basades en la presència o no de dades de caràcter personal les que incideixen de forma més àmplia en l'àmbit municipal. Cal dir que va ser de gran interès l'explicació d'aquestes tipologies, perquè va anar acompanyada dels raonaments que les van configurar. I entenc que seria bo que les taules d'avaluació i d'accés documental indiquessin de manera més acurada què vol dir allò d'"ocasionalment poden incloure dades personals no merament identificatives" o altres fórmules utilitzades, i que identifiquessin millor quins documents poden afectar i per què. D'aquesta manera les taules serien més comprensibles i ajudarien realment a ponderar l'accés als documents d'una determinada sèrie documental.

De forma paral·lela, va anar un pas més enllà a l'hora d'usar i difondre la informació que recollim en els nostres quadres d'accés i va proposar una visió de la transparència més propera al ciutadà i a la seva relació amb l'Administració. Així, en el marc de la carpeta ciutadana i el catàleg de serveis, va plantejar incloure a la seva descripció la vigència, el règim d'accés i la disposició dels documents que formen part d'un procediment, de manera que la transparència també permeti que el ciutadà conegui què succeirà amb la seva documentació i com s'hi accedirà, és a dir, una de les moltes situacions en què els sistemes de gestió documental poden ajudar a presentar les nostres administracions com a organitzacions transparents.

Seguint amb la idea del paper imprescindible que els sistemes de gestió documental tenen dins de l'àmbit de la transparència activa, Lluís-Esteve no es va voler oblidar de la generació i actualització de les dades que s'informen en els nostres portals de transparència. Especialment, perquè aspectes clau com la descripció o la classificació són també elements imprescindibles per al tractament de la informació i per la seva simplificació a l'hora d'explotar-la de forma estructurada i reutilitzable. Així, la transparència activa necessita organitzar la informació, recollir-la en registres, generar documents vàlids per a la seva exposició pública, etc., és a dir, per a presentar-la al ciutadà, per a fer-la accessible i, per tant, per a fer-la transparent.

En definitiva, la gestió documental és una eina bàsica per a exercir la transparència i el dret d'accés. Encara que també seria bo que sabéssim posar la transparència i el dret d'accés al servei de la gestió documental.

De l'arxiu a l'arxiver

Montserrat Flores Juanpere

Com tants altres de la meva generació, vaig arribar al món dels arxius procedent d'Història, a través de les nocions bàsiques que impartia la Montserrat Sanmartí a la Universitat Rovira i Virgili.

Un dia de primavera de 1997, enmig de les converses sobre futur pròpies de les darreres setmanes de carrera, la Dra. Sanmartí em va fer la pregunta clau: "T'has plantejat preparar-te per a treballar en un arxiu?". I de la pregunta al repte personal, a les primeres lectures (Antonia Heredia, Vicenta Cortés, José Ramón Cruz Mundet, els primers *Lligalls*) i a la tasca de perseguir les jornades de formació que organitzaven l'AAC i les universitats i arxius arreu del país. Sí, estem parlant d'una època en què no existia formació arxivística reglada ni estable, i en què el màster interuniversitari estava aturat. Formar-me amb certa coherència va esdevenir un objectiu en si mateix, mentre començava a presentar-me a les oposicions que es convocaven. D'aquella època em va quedar l'ancoratge en uns pocs principis bàsics que, amb la flexibilitat necessària, fonamenten tota pràctica arxivística.

La primera oportunitat de treballar en un arxiu em va arribar al postgrau de la URV Arxius i Gestió de la Documentació, que em va permetre fer pràctiques a l'Arxiu Municipal de Reus, tutoritzades per l'Ezequiel Gort. Aquell aterratge em va permetre copsar el paper central de l'arxiu dins d'un ajuntament i la forma multitasca de la feina de l'arxiver, que o bé t'entusiasma com a actitud davant del món o bé t'estressa. El meu cas va ser el primer.

En paral·lel, com tants altres, feia treballs puntuals de reordenació i descripció en petits fons municipals que estaven en força males condicions: no oblidaré mai el dia que vaig trobar un os de pernil penjat a les golfes d'un ajuntament al costat de la documentació. En molts municipis del sud, l'arxivística encara vivia al segle XIX mentre als cursos quedàvem embadalits amb els projectes de divulgació dels arxius del nord, que combinaven documents gràfics i escrits amb fonts orals i teatralitzacions.

La part central de la meva trajectòria va començar el 2002, quan vaig passar a encapçalar l'Arxiu Municipal de Cambrils. La Núria Canyelles ja l'havia posat en funcionament: havia revisat el quadre de classificació, havia descrit tota la documentació històrica i bona part de l'administrativa, i havia engegat els serveis de consulta interna i externa.

Amb la col·laboració de la Montserrat Garriga i de successius estudiants en pràcti-

ques (avui ja arxivers professionals) que hi van fer la seva primera estada, vam anar aprofundint en cadascun dels vessants de la feina d'un arxiu i (crec que no peco d'immodèstia) vam aconseguir situar-lo al cor del funcionament de l'ajuntament, fins al punt que vam esdevenir imprescindibles no només en el ritme diari i en la típica recerca d'aquell expedient antic que ningú sap on para, sinó també en la definició dels circuits documentals en l'incipient revisió dels processos i procediments de la institució. Mentrestant començàvem a concretar, en estreta col·laboració amb el Departament de Noves Tecnologies, els mecanismes per a la gestió de la documentació electrònica; una feina que ara, durant la meva absència, continua el Pedro Otiña.

L'altre gran repte ha estat desenvolupar la dimensió patrimonial de l'arxiu, aquest cop amb el Museu d'Història de Cambrils com a gran aliat, des de les primeres tímides activitats fins a coencapçalar la recerca i divulgació sobre la història del segle XX que s'està duent a terme des del 2006 i que ha donat centenars de fruits (treballs, itineraris històrics, publicacions, programes de ràdio). Aquesta trajectòria ha tingut moments cabdals, com la tasca d'ajudar familiars de desapareguts de la Guerra a conèixer la seva història a l'Hospital de Sang de Cambrils i l'oportunitat de donar veu a la memòria dels sense veu. Però sobretot m'ha donat l'emoció, impagable, de veure com una arxivera pot arribar a ser reconeguda com a part d'una comunitat, pel servei que fa en pro de la visibilització de la seva memòria.

Aquesta etapa està en suspens temporalment des del març del 2016, quan vaig esdevenir regidora de Participació, Ciutadania i Transparència de la meva ciutat, Reus.

La creació de la Regidoria de Transparència no era, evidentment, casual. Calia donar impuls polític a la feina que ja feien transversalment els responsables de gerència, secretaria, comunicació, noves tecnologies, participació i alcaldia. La meva primera pregunta a aquesta comissió tècnica va ser: "No hi ha l'arxivera, en aquesta comissió tècnica? Com assolirem un funcionament transparent si no tenim en compte els circuits documentals?". Avui l'arxivera municipal de Reus, l'Elisenda Cristià, ja n'és membre natural i tots plegats treballem en la millora dels circuits d'informació per al dret d'accés.

Veure l'arxiu des de fora permet constatar que aquells que tenen una relació més directa amb el funcionament de l'Administració són perfectament conscients de la funció cabdal de l'arxiu per tal que l'ajuntament pugui aixecar la persiana cada dia (i, ben aviat, puguem fer-lo accessible 24 hores a través dels procediments electrònics de la seu electrònica) i que en molts casos els tecnòlegs s'han convertit en els millors aliats.

Potser el triomf més important de la professió es produeix cada vegada que un tecnòleg, un gerent o un responsable administratiu explica ben convençut que sense una bona gestió dels documents no aconseguirem la desitjada modernització i transparència. L'escena es va produir aquesta setmana en una formació a regidors i càrrecs de confiança. En aquest punt, l'exarxivera calla i somriu per dins.

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

Presidència
Joan Soler Jiménez
president@arxivers.com
Vicepresidència
Vicenç Ruiz Gómez
vicepresident@arxivers.com
Secretaria
Josep Ribas Solà
secretaria@arxivers.com
Tresoreria
Marta Munuera Bermejo
tresoreria@arxivers.com
Vocalia de Relacions Institucionals
Dolors Visa Oró
relacionsinstitucionals@arxivers.com
Vocalia de Treball
Sara Folch de la Fuente
treball@arxivers.com
Vocalia de Serveis
Juanjo Vas Rafael
serveis@arxivers.com
Vocalia d'Activitats
Betlem Martínez Raduà
activitats@arxivers.com
Vocalia de Recerca
Jordi Serra Serra
recerca@arxivers.com
Vocalia de Difusió
Mònica Sesma Siuraneta
difusio@arxivers.com
Vocalia de Comunicació
Olga Tàpias Sánchez
comunicacio@arxivers.com
Vocalia de Didàctica
Núria Batllem Cabello
didactica@arxivers.com
Vocalia de Publicacions
Gerard Mercadé Pié
publicacions@arxivers.com
Vocalia de Formació
Carles Quevedo García
formacio@arxivers.com

HORARI D'ATENCIÓ

Suport administratiu:
Maria Funés

Dilluns i dijous: de 15 a 19 h
Dimarts, dimecres i divendres: de 9 a 15 h

BÚSTIA DE SUGGERIMENTS

Coordinació
Gerard Mercadé

Consell de redacció
Irene Brugués
Adrián Cruz
David García
Arnau Guardiola
Gerard Mercadé
Josep M. Pallisé
Mònica Sesma
Jonás Suárez
Laura Tienda

Edita
Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya
Rocafort, 242 bis, 1r.
08029 Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
associacio@arxivers.com
www.arxivers.com

Disseny i maqueta
Disseny Visual SL

Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 2462-5493

aradoc
GESTIÓ DOCUMENTAL

Ciudifilm
Grupo Assystem

artyplan
document

CL
CONSILIARIA

DB
DESLI-BLOC

ebla
manuscripta

EYPAR

GG
Grupo Galilea
Asesores en seguros

LOGISDOC
SERVEIS INTEGRALS

magmacultura

NUBILUM
SMART DOC

piqi

Plug & Move

RECOR
DOCUMENTACIÓ
PRESERVEM DOCUMENTS

vidimus